

Nr 16.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbildningskurser för viss lantmäteripersonal m. fl.

I årets statsverksproposition (IX ht punkt 201) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Kostnader för utbildnings- och fortbildningskurser för budgetåret 1953/54 beräkna ett reservationsanslag av 235 000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 27 februari 1953 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 91, föreslagit riksdagen att dels godkänna, att utbildning av viss lantmäteripersonal m. fl. anordnas enligt i huvudsak de grunder, som angivits i propositionen, dels till Utbildningskurser för viss lantmäteripersonal m. fl. å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 212 600 kronor.

I. Inledning.

Å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisades ett reservationsanslag av 134 500 kronor till Kostnader för utbildningskurs för lantmäteritekniska biträden. För budgetåret 1947/48 uppfördes å riksstaten dels under rubriken Kostnader för kurser för lantmäteritekniska biträden ett reservationsanslag av 180 000 kronor och dels under rubriken Ytterligare kostnader för kurser för lantmäteritekniska biträden m. fl. ett reservationsanslag av 148 000 kronor. Av sistnämnda belopp avsågs 78 000 kronor för utbildning av kontorsbiträden hos lantmätare. För att tillgodose utbildningsbehovet i fråga om sådana biträden anvisades vidare å riksstaten för budgetåren 1948/49—1950/51 till Lantmäterikontoren i länen: Utbildningskurser reservationsanslag av respektive 31 500, 14 500 och 14 500 kronor. Härutöver har å riksstaten för budgetåren 1948/49—1950/51 och 1952/53 till Kostnader för kurser för lantmäteritekniska biträden m. fl. anvisats reservationsanslag av respektive 173 000, 99 100, 14 100 och 17 000 kronor. Av de under sistnämnda rubrik för budgetåren 1948/49 och 1949/50 anvisade anslagen har belopp om respektive 44 000 och 14 100 kronor avsetts för utbildning av kontorsbiträden hos lantmätare, medan de för budgetåren 1950/51 och 1952/53 anvisade anslagen helt avsetts för detta ändamål.

I sitt den 19 december 1946 avgivna betänkande med förslag angående lantmäteripersonalens organisation samt avlöningsförhållanden m. m. (SOU 1947: 7) förordade 1945 års lantmäteriutredning en genomgripande omorganisation av verksamheten i lantmäteridistriktet. Utredningen — vars förslag i stora delar genomfördes enligt beslut av 1947 års riksdag (prop. nr

210; r. skr. nr 388) — angav i sitt betänkande bland annat vissa riktlinjer för fortsatt utbildning av mätningstekniska biträden och kontorsbiträden inom lantmäteriväsendet men framlade icke något utformat förslag i detta hänseende. Enligt utredningens mening borde det ankomma på lantmäteristyrelsen att, sedan erfarenheter vunnits, framlägga förslag till utbildningens framtida ordnande.

Under hänvisning härtill hemställde *lantmäteristyrelsen* i skrivelse den 28 februari 1947, att en utredning skulle företagas av frågan om utbildningen av mätningstekniker och kontorsbiträden med för kartframställning erforderliga kvalifikationer. Vidare anhöll *NKI-skolan*, Stockholm, att vid nämnda utredning måtte undersökas huruvida och i vad mån korrespondensundervisning kunde komma till användning vid ifrågavarande utbildning. I yttrande över dessa framställningar förordade *överstyrelsen för yrkesutbildning*, att särskilda sakkunniga skulle utses för att utreda frågan.

Sedermera har *lantmäteristyrelsen* med skrivelse den 27 november 1950 överlämnat en inom styrelsen i oktober 1950 upprättad *promemoria angående utbildningen av mätningsteknisk personal*. Vid utarbetandet av promemorian har överläggningar ägt rum med styrelserna för Sveriges lantmätareförening och Lantmäteriteknikernas riksförening samt föreståndaren för lantmäteriets provisoriska utbildningskurser, distriktslantmätaren Åke Sundström, m. fl.

Över promemorian har, efter remiss, yttranden avgivits av ett flertal myndigheter och sammanslutningar.

Såsom föredragande statsrådet meddelade vid anmälan av årets statsverksproposition har *lantmäteristyrelsen* i skrivelse den 30 augusti 1952 hemställt, att för nästa budgetår skall anvisas ett reservationsanslag av 271 600 kronor till Kostnader för utbildnings- och fortbildningskurser. Av anslaget avses huvuddelen eller 235 000 kronor för utbildning av mätningstekniker. Beträffande utbildningsverksamhetens närmare utformning har styrelsen utgått från de förslag, vilka framlagts i styrelsens nyssnämnda promemoria. Återstoden av anslaget är avsedd dels till utbildnings- och fortbildningskurser för kontorspersonal och dels till fortbildningskurser för länskontorens förste expeditivskvakter m. fl.

II. Utbildning av mätningstekniker.

A. Lantmäteristyrelsens promemoria.

I fråga om det närmare innehållet i promemorian får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till s. 4—13 i propositionen.

Allmänna synpunkter på frågan om utbildningens framtida ordnande. Sammanfattningsvis anför *lantmäteristyrelsen*, att huvudändamålet med ifrågavarande undervisning bör vara att utbilda för lantmäteriväsendets och städernas behov erforderliga tekniker men däremot icke att skapa självstän-

digt arbetande eller biträdande förrättningsmän. Utbildningen bör dock icke alltför ensidigt inriktas på mätningstekniska uppgifter utan i möjligaste mån omsluta även andra i fastighetsbildningen ingående element, dock icke sådana, beträffande vilka det kan antagas, att lantmäteriorganisationen i regel kommer att utnyttja utomstående sakkunskap.

Rekryteringsbehov. Lantmäteristyrelsen framhåller, att vid planläggningen av ifrågavarande utbildning måste beaktas storleken av de personalgrupper, som utbildningen varaktigt skall rekrytera. Enligt styrelsens mening bör i detta sammanhang hänsyn tagas icke blott till mätningstekniker och mätningstekniska biträden inom lantmäteristaten utan även till den mätningstekniska personalen i städernas mätningstväsande (stadsingenjörskontoren).

Förslag rörande utbildningens omfattning. Vad först beträffar kravet på teoretiska förkunskaper vid ifrågavarande undervisning föreslår lantmäteristyrelsen, att som inträdesfordran skall uppställas realexamen eller därmed fullt jämförlig teoretisk utbildning, varvid genomgången fältmätskola bör räknas som en särskild merit. Vid meritbedömningen bör vidare icke blott betygen i matematik och fysik tillmätas betydelse utan även betygen i allmänbildande ämnen, särskilt svenska språket. Det är enligt styrelsens mening även önskvärt, att stor hänsyn tages till genomgången lantbruksskola eller skogsskola.

I fråga om praktiska förkunskaper framhålles i promemorian, att en relativt omfattande och allsidig förpraktik bör erfordras. På grund av de höga krav, som måste ställas på en mätningstekniker både inom det statliga lantmäteriet och i städerna, bör elev icke vinna inträde till utbildningen med mindre han under förpraktiken visat lämplighet för mätningstekniskt arbete. Förpraktiken bör särskilt på grund därav enligt lantmäteristyrelsens mening icke vara kortare än nio månader. Med hänsyn till utbildningsändamålet bör godtagas praktik såväl hos lantmätare som hos mätningssman i stad. Styrelsen anser, att arbete inom jordbruk eller skogsbruk icke kan ersätta praktiken hos lantmätare eller mätningssman. Sådant arbete bör anses som en särskild merit men ej vara obligatoriskt.

Vad härefter angår utbildningens innehåll anför styrelsen, att undervisningen med ledning av vunna erfarenheter bör omfatta tre huvuddelar, nämligen en *mätningsteknisk* ämnesgrupp, en ämnesgrupp omfattande *praktisk fastighetsbildningskunskap* samt en ämnesgrupp omfattande huvudsakligen *författningskännedom*. Styrelsen har vid sin promemoria fogat ett preliminärt förslag till läroplan, utvisande omfattningen av och innehållet i de särskilda läroämnena, som styrelsen anser bör ingå i nämnda ämnesgrupper.

Förslag rörande utbildningens organisation. Lantmäteristyrelsen framhåller, att mätningsteknikernas provisoriska utbildning skett i forcerat tempo

för att tillfredsställa behovet av nyrekrytering i samband med lantmäteriets omorganisation. Undervisningen, som bedrivits praktiskt taget utan avbrott under en tid av 8 månader, har kännetecknats av en betydande studietrötthet hos eleverna under den senare delen av kursen. Vid planläggning av den nya utbildningen är det därför enligt styrelsens mening ett framträdande krav, att den totala studietiden göres tillräckligt lång. Detta anses så mycket mera nödvändigt som undervisningen icke kan få karaktären av högskolemässiga föreläsningar utan snarast bör bedrivas som lektioner på realskolestadiet.

Ur angivna synpunkter föreslår styrelsen, att den nya utbildningen i fråga om *terminsindelning* m. m. skall utformas enligt vad som erfarenhetsmässigt visat sig lämpligt vid liknande undervisning. Utbildningen bör sålunda ansluta sig till den normala indelningen av studieåret i *en hösttermin* och *en vårtermin*. Höstterminen föreslås skola omfatta tiden den 1 september—den 15 december och vårterminen tiden den 15 januari—den 15 maj. Under vårterminen bör minst två veckor reserveras för tentamina och förberedelser för dessa. Härutöver erfordras löpande prov under terminerna. Under dessa förutsättningar skulle av studieåret återstå en effektiv tid av cirka 27 veckor. Med den föreslagna fördelningen av studietiden mellan lektioner och övningar på lärorummet bör enligt styrelsens mening den normala veckobelastningen icke avsevärt överstiga 30 timmar. Ett normalt läsår skulle alltså komma att omfatta cirka 800 timmar lektioner och övningar. Det skulle följaktligen vara möjligt att organisera den nya utbildningen på *två normala läsår*.

I fråga om organisationen av *fältövningarna* föreslår lantmäteristyrelsen, att mellan de två läsåren skall under tiden den 15 maj—den 1 september inläggas en sommartermin, varunder huvuddelen av övningarna skall anordnas.

Lantmäteristyrelsen har i detta sammanhang framlagt resultatet av en preliminär undersökning av *l ä r a r b e h o v e t* för ifrågavarande utbildning. Rörande resultatet av denna undersökning anför styrelsen i huvudsak, att undervisningen i mätningsteknik måste handhas av en heltidsanställd lärare med högskoleutbildning, medan undervisningen i övrigt kan ledas av deltidsanställda lärare.

I promemorian diskuteras slutligen frågan om *f ö r l ä g g n i n g e n* av ifrågavarande kursverksamhet. Enligt lantmäteristyrelsens mening är det avgörande härvid att utröna, huruvida någon av nu befintliga läroanstalter har tillgång till lärare, lokaler och utrustning, som med fördel kan utnyttjas vid utbildningen av mätningstekniker. Styrelsen meddelar, att de läroanstalter, som i detta avseende kan komma i fråga, torde vara de högre tekniska läroverken eller fackskolorna, de lägre lantbruksundervisningsanstalterna, de lägre skogliga undervisningsanstalterna (skogsskolorna) samt statens skogsmästarskola.

En preliminär undersökning har enligt lantmäteristyrelsen knappast givit vid handen, att väsentliga fördelar skulle kunna vinnas vid någon form av

ansluten utbildning. Styrelsen framhåller dock, att denna undersökning icke kan anses tillräcklig. Närmare prövning av möjligheten till anslutning torde emellertid knappast kunna ske inom styrelsen, utan för denna uppgift erfordras en särskild utredning med tillgång till expertis från, bland andra, överstyrelsen för yrkesutbildning.

Med utgångspunkt från vad sålunda anförts förordas i promemorian, att ifrågavarande utbildning till en början skall anordnas under *lantmäteristyrelsens ledning* men att — sedan ytterligare erfarenhet vunnits — frågan om utbildningens anslutning till viss läroanstalt skall upptagas till förnyad prövning.

B. Yttrandena.

Behovet av en förbättrad utbildning av lantmäteritekniska biträden vitsordas allmänt i de yttranden, där frågan berörts. I ett stort antal yttranden förordas också i huvudsakliga delar de förslag, som framlagts i lantmäteristyrelsens promemoria. Åtskilliga erinringar framföres emellertid såväl beträffande principerna för den föreslagna kursverksamheten som i fråga om olika detaljspörsmål.

I fråga om det närmare innehållet i yttrandena torde utskottet få hänvisa till redogörelsen därför å s. 14—18 i propositionen.

C. Lantmäteristyrelsens framställning den 30 augusti 1952.

Förslag till ändringar i läroplanen m. m. Lantmäteristyrelsen erinrar, att så gott som samtliga remissinstanser ansett undervisningens tyngdpunkt böra läggas på den mätningstekniska ämnesgruppen. I några yttranden har vidare anförts, att ämnesgruppen författningskänedom m. m. fått en något för stor omfattning. Med hänsyn härtill framhåller styrelsen, att den rättsliga utbildningen syftar till att meddela en översiktlig kännedom om innehållet i de lagar och författningar, som reglerar fastighetsbildningen. En sådan kännedom får anses nödvändig, om mätningsteknikerna på egen hand skall kunna verkställa enklare äganderättsutredningar och upprätta sammanställningskartor. Styrelsen är emellertid beredd att föreslå en viss ändring av läroplanen såvitt avser ämnena *fastighetsrätt* och *förvaltningskunskap*. Sålunda föreslår styrelsen, att undervisningen i dessa ämnen skall inskränkas så att det totala timantalet kommer att minskas till 745 lektionstimmar och 845 övningsstimmar.

Lantmäteristyrelsen framhåller att, i avvaktan på närmare erfarenheter, en ny utbildningskurs bör påbörjas endast vartannat år. Enligt styrelsens mening möter vidare vissa svårigheter, när det gäller att bestämma *elevantalet*. Härvid måste nämligen hänsyn tagas till beräknad avgång och erforderliga utvidgningar inom lantmäteristaten samt förhållandet inom städernas mätningstväsande. Styrelsen anser det dock vara klart, att det samlade rekryteringsbehovet år 1955 — då en första kurs kan beräknas vara avslutad — icke understiger 30 mätningstekniker. På grund härav föreslår styrelsen, att elevantalet skall fastställas till 30.

Kostnadsberäkningar och anslagsäskanden. Med utgångspunkt från det anförda framlägger lantmäteristyrelsen vissa kostnadsberäkningar rörande en under styrelsens direkta ledning organiserad utbildningskurs, vilken är avsedd att taga sin början hösten 1953 och avslutas försommaren 1955. Enligt styrelsens beräkningar uppgår kostnaderna för kursen till sammanlagt 347 330 kronor, därav 235 110 kronor för budgetåret 1953/54 och 112 220 kronor för budgetåret 1954/55. Styrelsen hemställer, att för förstnämnda budgetår skall till ändamålet anvisas ett belopp av 235 000 kronor. Av detta belopp hänför sig 125 000 kronor till vissa utgifter av engångsnatur och 110 000 kronor till löpande utgifter.

Lantmäteristyrelsens kostnadsberäkningar framgår av följande sammanställning.

	Budgetåret 1953/54	Budgetåret 1954/55
1. Lön till föreståndaren	22 890	22 890
2. Arvode till föreståndaren.....	3 000	3 000
3. Arvoden till övriga lärare.....	13 840	12 420
4. Arvoden till assistenter	6 130	8 660
5. Rese- och traktamentskostnader för lärare och assistenter	3 500	4 500
6. Bidrag åt elever	49 750	49 750
7. Lokaler och expenser	11 000	11 000
8. Utrustning.....	125 000	—
Summa kronor	235 110	112 220
Totalsumma för kursen kronor		347 330

Beträffande de närmare detaljerna i lantmäteristyrelsens skrivelse torde utskottet få hänvisa till redogörelsen å s. 18—21 i propositionen.

III. Utbildning av lantmäteriväsendets kontorspersonal m. fl.

Nyutbildning av kontorspersonal. Av den inledningsvis lämnade redogörelsen framgår, att riksdagen sedan flera år anvisat medel för utbildning av kontorsbiträden hos lantmätare. För innevarande budgetår har sålunda för ändamålet anvisats ett anslag av 17 000 kronor. Förutom detta anslag har Kungl. Maj:t ställt till lantmäteristyrelsens förfogande ett belopp av högst 6 600 kronor av en å tidigare anvisat anslag befintlig reservation. Av de för budgetåret 1952/53 sålunda disponibla medlen om sammanlagt 23 600 kronor har 14 100 kronor avsetts för en kurs för nyutbildning av cirka 30 kontorsbiträden.

I sin skrivelse den 30 augusti 1952 hemställer *lantmäteristyrelsen*, att för nyutbildning av kontorspersonal skall för budgetåret 1953/54 anvisas ett belopp av 14 100 kronor. Styrelsen meddelar, att under senare år 30 personer årligen genomgått sådan utbildning. Den engångsrekrytering, som förut-

sattes vid 1948 års omorganisation av lantmäteriväsendet, skulle därför redan ha varit verkställd, om icke avgången av kontorspersonal varit så betydande. Sedan den 1 januari 1948 har styrelsen nämligen varit nödsakad att på deras egen begäran entlediga icke mindre än omkring 150 kvalificerade biträden.

Vidareutbildning av kontorspersonal. Av det för utbildning av lantmäteriväsendets kontorspersonal för budgetåret 1952/53 disponibla beloppet om sammanlagt 23 600 kronor har 9 500 kronor avsetts för en kurs för vidareutbildning av cirka 15 kontorsbiträden vid distriktskontoren. I sistnämnda belopp har inräknats den till 3 000 kronor uppgående kostnaden för kompendier.

Lantmäteristyrelsen hemställer i skrivelsen den 30 augusti 1952, att till tre fortbildningskurser, envar om 15 deltagare, måtte för budgetåret 1953/54 anvisas sammanlagt 19 500 kronor. Därvid anför styrelsen, att syftet med kurserna är att för varje lantmäteridistrikt säkerställa tillgången till en högt kvalificerad befattningshavare, som relativt självständigt kan svara för de tekniska och expeditionella kontorsgöromålen.

Vidareutbildning av förste expeditionsvakter m. fl. I skrivelsen den 30 augusti 1952 framlägger *lantmäteristyrelsen* slutligen förslag om anordnande av en särskild fortbildningskurs i kartlagning och fotokopiering m. m. för förste expeditionsvakterna vid lantmäteristatens länskontor. I kursen avses även skola deltaga lantmäteristyrelsens arkivbiträden. Styrelsen hemställer, att för ifrågavarande ändamål skall för nästa budgetår anvisas ett belopp av 3 000 kronor.

Föredragande statsrådet.

Föredragande statsrådet har anfört i huvudsak följande.

»Verksamheten på lantmäteriets område har under de senaste årtiondena fått en allt större omfattning. Flera faktorer har bidragit därtill. Jag vill i detta sammanhang särskilt peka på den mångfald arbetsuppgifter av delvis ny beskaffenhet, som uppstått i samband med pågående rationalisering inom jordbruket och skogsbruket. Såsom lantmäteristyrelsen framhållit har även den nuvarande byggnadslagstiftningen och bostadspolitiken aktualiserat betydelsefulla problem, till vilka hänsyn måste tagas vid fastighetsbildningen. Härtill kommer den ständiga och snabba utvecklingen av lantmäteriets tekniska arbetsmetoder. Dessa och andra sådana förhållanden har medfört krav på väsentligt ökade insatser från lantmäteripersonalens sida.

För att öka möjligheterna att lösa lantmäteriets växande arbetsuppgifter genomfördes vid 1947 års riksdag en omfattande omorganisation av lantmäteriväsendet. Ett viktigt mål angavs därvid vara att befria de högskoleutbildade befattningshavarna från sådana uppgifter, som kunde anförtros per-

sonal med lägre kompetens. Åtgärder ansågs därför nödvändiga i syfte att förbättra denna personals utbildning. Då frågan om utbildningens organisation emellertid behövde ytterligare övervägas, beslöts med hänsyn till angelägenheten av snabbast möjliga utbyggnad av biträdespersonalen, att utbildningen tills vidare skulle äga rum under mera provisoriska former. I enlighet härmed har vid ett flertal tillfällen statsmedel ställts till förfogande för anordnande av tillfälliga utbildningskurser för såväl de mätningstekniska biträdena som kontorspersonalen inom lantmäteriväsendet.

Den utbildning av de mätningstekniska biträdena, som sålunda förekommit, har bedrivits vid en av lantmäteristyrelsen anordnad provisorisk undervisningsverksamhet. Denna har omfattat dels nyutbildningskurser om åtta månader, dels ock kortare fortbildningskurser. Härigenom har det varit möjligt att snabbt utbilda ett tämligen stort antal mätningstekniker, vilka kunnat övertaga åtskilliga av de mindre kvalificerade göromål, som tidigare omhänderhafts av lantmätarna själva. Även om denna utbildning alltså medfört vissa fördelar, har den dock icke varit tillräcklig för att ge mätningsteknikerna de kunskaper, som är önskvärda med hänsyn till de dem tilldelade arbetsuppgifterna. Såväl lantmäteristyrelsen som de hörda remissinstanserna har därför starkt framhåvt behovet av en mera allsidig och grundlig undervisning på detta område. Med hänsyn härtill finner jag angeläget, att åtgärder nu vidtages för att förbättra mätningsteknikernas utbildning. I samband därmed bör undervisningsverksamheten även få fastare form.

Det förslag till lösning av utbildningsfrågan, som nu framlagts av lantmäteristyrelsen, innebär i princip en relativt omfattande utbyggnad av den tidigare provisoriska undervisningsverksamheten. Förslaget har i huvudsakliga delar tillstyrkts av ett stort antal remissinstanser. Även jag kan avsluta mig till de riktlinjer för utbildningens ordnande, som anges i förslaget.

Enligt lantmäteristyrelsen bör ifrågavarande utbildning utformas så, att den tillgodoser såväl lantmäteriväsendets som de kommunala mätningso rganens behov av mätningstekniker. I vissa yttranden har emellertid framhållits, att det för stadsmätningsväsendets del är önskvärt, att en differentiering av undervisningen för nämnda båda personalkategorier kommer till stånd. För min del finner jag övervägande skäl tala för att utbildningen icke skall splittras på två linjer utan erhålla en enhetlig utformning. Såsom Svenska stadsförbundet anfört är det emellertid i så fall nödvändigt, att utbildningen verkligen får en sådan omfattning, att den kan tillgodose både det statliga och det kommunala behovet av mätningstekniker. Om det framdeles skulle visa sig, att den gemensamma utbildningslinjen icke är lämplig, torde dock frågan om en differentiering av undervisningen böra upptagas till ny prövning.

I såväl lantmäteristyrelsens promemoria som vissa remissyttranden har ingående diskuterats frågan, om lantmäteriteknikerna i en nära framtid kan tänkas erhålla ytterligare arbetsuppgifter. Då denna fråga uppenbarli-

gen äger nära samband med spörsmålet om utbildningens framtida ordnande, torde jag i korthet få beröra densamma. Till en början får jag därvid framhålla, att utvecklingen på fastighetsbildningens område synes göra det nödvändigt, att den mätningstekniska personalens utbildning icke enbart inriktas på rent mätningstekniska uppgifter utan även i viss utsträckning omfattar undervisning rörande de andra element, som ingår i fastighetsbildningen. Emellertid delar jag lantmäteristyrelsens åsikt, att den nu aktuella utbildningen icke bör syfta till att skapa självständigt arbetande eller biträdande förrättningsmän utan endast till att få fram väl utbildade tekniker för det statliga lantmäteriväsendets och städernas behov. Därmed är dock icke sagt, att mätningsteknikernas verksamhetsområde för framtiden skulle vara begränsat till deras nuvarande arbetsuppgifter. Ännu torde nämligen möjlighet finnas att ytterligare befria lantmätarna från mindre kvalificerade uppgifter. Såsom lantmäteristyrelsen framhållit kan det även tänkas, att den pågående revisionen av fastighetsbildningslagstiftningen kommer att öppna möjligheter att i vidgad omfattning utnyttja den tekniska biträdespersonalen. Vad jag sålunda anfört synes dock icke nu böra inverka på den föreslagna utformningen av ifrågavarande utbildning. Om teknikerens arbetsuppgifter framdeles skulle ändras i mera väsentlig grad, bör frågan om utbildningens anpassning till det sålunda uppkomna nya läget givetvis omprövas.

Vad beträffar de *teoretiska förkunskaper*, som bör fordras för tillträde till ifrågavarande undervisning, tillstyrker jag lantmäteristyrelsens förslag. Jag förordar alltså, att som inträdesfordran skall uppställas realexamen eller därmed jämförlig teoretisk utbildning, exempelvis genomgång av folkhögskola med eventuellt erforderlig komplettering. För att mätningsteknikerkåren i önskvärd utsträckning skall tillföras personer med fallenhet och intresse för fastighetsbildningsarbetet på landsbygden torde vidare böra gälla, att vid inträdesprövning särskild hänsyn skall tagas till genomgång av lägre lantbruksundervisningsanstalt eller skogsskola.

Förutom angivna teoretiska förkunskaper torde böra krävas en relativt omfattande och allsidig *förpraktik*. Lantmäteristyrelsen har föreslagit, att denna skall ha en längd av minst nio månader. I likhet med övervägande antalet remissinstanser anser jag emellertid nämnda tid vara alltför kort för att eleverna skall kunna inhämta nödiga praktiska kunskaper. Jag förordar därför, att för tillträde till ifrågavarande undervisning som regel skall krävas praktiskt arbete under åtminstone ett år.

Då undervisningen är avsedd att ge kompetens som mätningstekniker såväl i lantmäteriväsendet som inom städernas mätningorgan torde de praktiska förkunskaperna böra få inhämtas antingen hos lantmätare eller hos mätningssman i stad. Det synes böra ankomma på lantmäteristyrelsen att tillse, att förpraktiken i största möjliga utsträckning erhåller en allsidig och för den fortsatta utbildningen lämplig karaktär. I likhet med lantmäteristyrelsen vill jag vidare framhålla, att praktik inom jordbruk eller skogs-

bruk visserligen ej bör vara obligatorisk men bör anses som en särskild merit för antagning som elev.

Enligt min mening är det ännu icke möjligt att taga ställning till det av skogsmästarskolans styrelse i ärendet framlagda förslaget, att genomgång av skogsmästarskolan jämte realexamen och ett års mätningsspraktik skall berättiga till inträde till den föreslagna utbildningens andra årskurs eller vid början av dess sommartermin. Denna fråga torde böra avgöras först sedan närmare erfarenheter vunnits av den nya utbildningsformen.

Vad beträffar frågan om de *läroämnena*, som bör ingå i mätningsteknikernas utbildning, tillstyrker jag lantmäteristyrelsens förslag om undervisningens uppdelning på tre ämnesgrupper, nämligen mätningstekniska ämnen, praktisk fastighetsbildningskunskap och författningskännedom m. m. Såsom understrukits av flera remissinstanser synes det uppenbart, att undervisningens tyngdpunkt härvid bör läggas på den mätningstekniska ämnesgruppen, vilken omfattar de för utbildningens huvudändamål betydelsefulla ämnena matematik, mätningsteknik och fotogrammetri. Med hänsyn till vad jag tidigare anfört rörande mätningsteknikernas arbetsuppgifter synes det emellertid angeläget, att undervisningen icke alltför ensidigt inriktas på nu nämnda ämnesgrupp utan även syftar till att ge eleverna vissa grundläggande kunskaper rörande praktisk fastighetsbildning och därmed sammanhängande problem. Ur denna synpunkt tillstyrker jag, att utbildningen skall omfatta en orienterande undervisning i de ämnen lantmäteristyrelsen härvidlag förordat, nämligen mark-, jordbruks- och skogslära, fastighetsteknik, planteknik och allmän byggnadslära samt naturskydd och fornminnesvård. Även en översiktlig kännedom om tillämpliga författningsbestämmelser synes mig vara av värde i detta sammanhang. Den kritik, som i åtskilliga yttranden riktats mot att utbildningen i ämnen av rättslig natur erhållit en tämligen stor omfattning, torde emellertid ha ett visst berättigande och har även föranlett lantmäteristyrelsen att förorda en inskränkning av undervisningen i ämnena fastighetsrätt och förvaltningskunskap. Enligt min mening innebär den av lantmäteristyrelsen föreslagna läroplanen — med sålunda vidtagen ändring — en lämplig avvägning av utbildningsbehovet i de särskilda ämnena. Jag förordar därför, att undervisningen skall anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med detta förslag.

Mot lantmäteristyrelsens förslag i fråga om utbildningens *organisation* har jag icke något att erinra. Jag tillstyrker alltså, att utbildningen skall fördelas på två normala läsår med en hösttermin under tiden den 1 september—den 15 december och en vårtermin under tiden den 15 januari—den 15 maj. Såsom styrelsen föreslagit synes fältövningarna i huvudsak böra bedrivas under sommaren mellan de båda läsåren. I likhet med styrelsen förutsätter jag även, att — intill dess närmare erfarenheter föreligger — ny utbildningskurs påbörjas blott vartannat år.

Vad lantmäteristyrelsen anfört i fråga om *behovet av lärare* kan jag likaledes tillstyrka. Undervisningen i mätningsteknik bör sålunda handhas av en heltidsanställd lärare med lantmäterieexamen, medan undervisningen

i övriga ämnen bör uppdelas på deltidsanställda lärare i huvudsaklig överensstämmelse med vad styrelsen angivit. Förstnämnde lärare torde tillika böra fungera som föreståndare för undervisningsverksamheten.

Vad beträffar frågan om kursverksamhetens *förläggning* ger utredningen i ärendet vid handen, att den undervisning, som bedrivs vid redan befintliga läroanstalter, vilka kan komma i fråga, är av sådan natur, att anslutning till dylik anstalt icke skulle medföra några egentliga fördelar. Lantmäteristylelsen har med hänsyn därtill föreslagit, att utbildningen tills vidare skall anordnas fristående under styrelsens ledning. Jag tillstyrker detta förslag, som icke heller mött gensagor i remissyttrandena. I detta sammanhang vill jag emellertid understryka vad lantmäteristylelsen anfört därom, att — sedan ytterligare erfarenheter vunnits — frågan om utbildningens anslutning till någon redan befintlig läroanstalt bör upptagas till förnyad prövning. Härvid synes i första hand böra undersökas möjligheterna till anknytning till tekniskt läroverk.

Det från skilda håll framlagda förslaget, att ifrågavarande utbildning till viss del skall anordnas som korrespondensundervisning anser jag mig icke kunna biträda. Jag är icke heller beredd att redan i detta sammanhang taga ställning till frågan om behovet av särskilda fortbildningskurser för sådana mätningstekniker, som genomgått de provisoriska kurserna. Denna fråga torde få upptagas till prövning längre fram, då sådan utbildning kan bli mera aktuell.

Såsom lantmäteristylelsen anfört synes medel nu böra anvisas för en utbildningskurs, som kan påbörjas hösten 1953. Styrelsen har i detta sammanhang anfört, att vissa svårigheter föreligger att bestämma det *antal elever*, som bör vinna inträde vid nämnda kurs. På grundval av föreliggande rekryteringsbehov har styrelsen dock ansett sig böra föreslå, att elevantalet skall bestämmas till 30. Enligt vad jag inhämtat torde emellertid elevantalet i denna kurs utan alltför stora olägenheter kunna i någon mån begränsas. Härigenom skulle det även vara möjligt att i vissa avseenden nedbringa kostnaderna för kursen. Efter övervägande av denna fråga anser jag mig därför böra förorda, att elevantalet skall fastställas till 25.

Vad slutligen angår *kostnaderna* för ifrågavarande undervisning bör, såsom jag förut anfört, verksamheten stå under direkt ledning av en heltidsanställd föreståndare, som tillika skall svara för viss undervisning. Till denne bör utgå dels ersättning för de löneförmåner, han kan komma att avstå vid tjänstgöring som föreståndare, dock högst ersättning motsvarande lön enligt 32 lönegraden, dels ock ett särskilt föreståndararvode. Övriga lärare liksom även assistenterna bör — som nämnts i det föregående — vara deltidsanställda. För arvoden till dem samt för ersättningar i övrigt till lärare och assistenter bör enligt min mening beräknas sammanlagt 45 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera meddela närmare bestämmelser rörande användningen av detta belopp.

Bidrag till elever torde böra utgå enligt de grunder, lantmäteristylelsen föreslagit. Med hänsyn till den begränsning jag tidigare förordat i fråga om

elevantalet torde det för ändamålet avsedda beloppet dock böra nedsättas med 8 625 kronor till 41 125 kronor. Av samma anledning finner jag mig icke kunna tillstyrka, att till lokaler och expenser samt utrustning anvisas högre belopp än 10 100 kronor respektive 100 000 kronor.

Till utbildningskurs för mätningstekniker under nästa budgetår skulle sålunda erfordras ett belopp av sammanlagt (45 000 + 41 125 + 10 100 + 100 000 =) i runt tal 196 000 kronor.

Jag torde härefter få övergå till de av lantmäteristyrelsen förordade kurserna för utbildning av lantmäteriets kontorspersonal m. fl.

Vad först angår frågan om nyutbildning av kontorsbiträden synes framför allt den anmärkningsvärt stora avgången av kvalificerad sådan personal starkt tala för att en kurs för detta ändamål bör komma till stånd även under nästa budgetår. Såsom uttalades redan i samband med 1948 års omorganisation av lantmäteriväsendet är det nämligen synnerligen önskvärt, att lantmäteriets kontorspersonal i största möjliga utsträckning är kompetent att ombesörja göromål, som eljest skulle åvila mera kvalificerade befattningshavare. Med hänsyn härtill tillstyrker jag att för nyutbildning under nästa budgetår av cirka 30 kontorsbiträden skall — liksom för innevarande budgetår — ställas till förfogande ett belopp av 14 100 kronor.

Däremot anser jag mig icke nu kunna biträda lantmäteristyrelsens hemställan om medel jämväl för vidareutbildning av sådana kontorsbiträden, som redan är anställda inom distriktsorganisationen och anses lämpliga att mera självständigt handha de tekniska och expeditionella arbetsuppgifterna på distriktens kontor.

Vad slutligen beträffar de förordade kurserna för förste expeditionsvakter m. fl. vill jag till en början erinra om, att Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (IX ht s. 359—363) framlagt förslag om anvisande av, bland annat, 70 000 kronor för inköp av sju anläggningar för fotokopiering. Dessa anläggningar avses skola placeras vid de större länslantmäterikontoren. Då det närmast bör ankomma på förste expeditionsvakterna vid ifrågavarande kontor att handha skötseln av anläggningarna, finner jag det angeläget att dessa skall erhålla härför erforderlig undervisning. Såsom lantmäteristyrelsen anfört synes jämväl i övrigt behov föreligga av fortbildning för nämnda befattningshavare. Med hänsyn härtill finner jag mig böra tillstyrka, att medel skall anvisas för anordnande under nästa budgetår av en särskild fortbildningskurs för dem. Mot den föreslagna utformningen av kursen har jag ingen erinran. Kostnaderna för densamma torde emellertid kunna beräknas till endast 2 500 kronor. Jag föreslår alltså, att sistnämnda belopp ställas till förfogande för ändamålet. Under förutsättning att särskilda kostnader icke uppstår, torde hinder ej böra möta mot att även arkivbiträden i lantmäteristyrelsen deltaga i angivna kurs.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle till utbildningskurser för viss lantmäteripersonal m. fl. behöva anvisas sammanlagt (196 000 + 14 100 + 2 500 =) 212 600 kronor.»

Utskottet.

Den omfattande omorganisation av lantmäteriväsendet, som genomfördes vid 1947 års riksdag, medförde bland annat betydligt ökade krav på den mätningstekniska biträdespersonalens och kontorspersonalens kvalifikationer. Därefter har en mångfald nya arbetsuppgifter tillkommit på lantmäteriets område, vilka ytterligare skärpt fordringarna på ifrågavarande personal. Dessa förhållanden har medfört, att särskild uppmärksamhet måste ägnas biträdespersonalens utbildning och kompetens. Utskottet anser därför i likhet med Kungl. Maj:t angeläget, att den hittillsvarande provisoriska kursverksamheten för denna personal nu ersättes av en mera allsidig och grundlig undervisning i fastare former.

Det förslag, Kungl. Maj:t framlagt beträffande de mätningstekniska biträdenas utbildning, är enligt utskottets mening väl avvägt. Utskottet får sålunda tillstyrka, att denna utbildningsverksamhet bedrivs enligt de riktlinjer, som närmare angivits i propositionen. Likaså godtar utskottet medelsberäkningen för ändamålet.

I fråga om kontorspersonalen har utskottet uppmärksammat den stora avgången av kvalificerad sådan personal. Med hänsyn härtill synes enligt utskottet nyutbildning av kontorspersonal vara särskilt av behovet påkallad. Kungl. Maj:ts förslag rörande denna utbildning liksom även beträffande kurserna för förste expeditionsvakter och arkivbiträden föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,
att riksdagen må

- 1) godkänna, att utbildning av viss lantmäteripersonal m. fl. anordnas enligt i huvudsak de grunder, som angivits i det föregående;
- 2) till *Utbildningskurser för viss lantmäteripersonal m. fl.* å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 212 600 kronor.

Stockholm den 14 april 1953.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se under utlåtandet nr 15.